

ปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชำรุดบกพร่องของผู้ขายสินค้าใช้แล้ว Problems with the seller's defective liability for used goods

ธนัญชัย ทิพยมณฑล*

มหาวิทยาลัยพายัพ ถนนสุขุเปอริไฮเวย์เชียงใหม่-ลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50000

Tanunchai Tipayamonton

Payap University, Chiang Mai-Lampang Superhighway Road, Muang District,

Chiangmai Province 50000

Email: Tanunchai7@gmail.com

Received: November 04, 2021

Revised: February 08, 2022

Accepted: February 10, 2022

บทคัดย่อ

ความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อนำมาใช้กับผู้ขายสินค้าใช้แล้ว อาจเกิดความไม่เหมาะสมและเป็นธรรมต่อผู้ขาย อันเนื่องจากกฎหมายบัญญัติให้ผู้ขายต้องรับผิดหากสินค้าที่ขายมีความชำรุดบกพร่องตามหลักผู้ขายต้องระวัง โดยไม่มีข้อยกเว้นสำหรับสินค้าใช้แล้ว แต่สินค้าใช้แล้วย่อมมีความเสื่อมเสียหายหรือชำรุดบกพร่องตามสภาพจากการใช้งานหรือตามกาลเวลาเป็นปกติ ทำให้ผู้ขายสินค้าใช้แล้วมีโอกาสที่จะต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องมากกว่าผู้ขายสินค้าใหม่ทั่วไป อีกทั้งอายุความตามที่กฎหมายบัญญัติยังทำให้ผู้ขายสินค้าใช้แล้วต้องรับภาระที่นานเกินควร บทความนี้จึงเสนอแนะให้บัญญัติสินค้าใช้แล้วเป็นข้อยกเว้นความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่อง และกำหนดระยะเวลาความรับผิดให้สั้นลง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อไป

คำสำคัญ: ความรับผิดของผู้ขาย, ความชำรุดบกพร่อง, สินค้าใช้แล้ว

---

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ

Abstract

When used with a seller of used goods, liability for defects under the Civil and Commercial Code may be inappropriate and unfair to the seller. Because the law states that the seller is liable if the goods sold are defective, the seller must be cautious. Used goods, without exception, are subject to normal deterioration or defects as a result of normal use or time. As a result, the seller of used goods is more likely than the general seller of new products to be held liable for the defect. Furthermore, the legal age causes the seller of used goods to be burdened for an excessive amount of time. This article therefore recommends that used goods be classified as an exemption from liability for defects and shorten the liability period for further appropriateness and fairness.

Keywords: Seller's Liability, Defects, Used goods.

1. บทนำ/ความเป็นมา

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้กำลังซื้อของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าใหม่ลดน้อยลง โดยให้ความนิยมซื้อสินค้าที่ผ่านการใช้งานมาแล้วเพิ่มมากยิ่งขึ้น อีกทั้งความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลสินค้าของผู้บริโภคมีมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ผู้บริโภคจึงสามารถเลือกซื้อสินค้าได้ในราคาถูกแต่ยังคงมีประสิทธิภาพตามที่ตนเองต้องการจากสินค้าชนิดนั้น เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า ประเภทต่างๆ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สมัยใหม่ ที่อยู่อาศัย สินค้ายี่ห้อดัง หรือสินค้าบางชนิดที่ไม่มีการผลิตแล้วในปัจจุบัน หรือเป็นสินค้าหายากในตลาด เช่น พระเครื่อง เสื้อผ้า รองเท้าเก่า เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยในการซื้อสินค้าที่ผ่านการใช้งานมาแล้วทั้งสิ้น

ปัจจุบันการซื้อสินค้าใช้แล้วอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขาย ยังไม่มีกฎหมายบังคับเป็นการเฉพาะเกี่ยวกับการซื้อสินค้าใช้แล้ว ดังนั้น การทำความเข้าใจถึงลักษณะของสินค้าใช้แล้วและการกำหนดขอบเขตสิทธิหน้าที่ และความรับผิดชอบของคู่สัญญา จึงเป็นปัญหาในทางกฎหมาย โดยเฉพาะการนิยามความหมายของสินค้าใช้แล้ว และความรับผิดชอบของผู้ขายในความชำรุดบกพร่อง ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบสำคัญที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองผู้ซื้อหรือผู้บริโภคให้สามารถใช้สินค้าอย่างมีคุณภาพ ปราศจากความชำรุดบกพร่อง อีกทั้งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขายไม่ได้มีบทยกเว้นความรับผิดให้แก่การขายสินค้าใช้แล้วไว้เลย แต่เมื่อพิจารณาให้ละเอียดจะพบว่า การขายสินค้าใช้แล้วมีลักษณะความแตกต่างอันสำคัญจากสินค้าใหม่อย่างสิ้นเชิง โดยสินค้าใช้แล้วคือสินค้าที่เคยผ่านการใช้งานไม่ว่าจะยาวนานเพียงใด ทำให้ตัวสินค้านั้นเองอาจเกิดความบกพร่องขึ้นได้ เนื่องด้วยเคยผ่านการใช้งานซึ่งแตกต่างจากสินค้าใหม่ นอกจากนั้นสินค้าบางประเภทเป็นสินค้าที่นิยมซื้อต่อกันมาเพราะเป็นสินค้าหายาก เก่าเก็บ หรือไม่มีการผลิตแล้วในปัจจุบันก็อาจมีความเสื่อมเสียหายได้ตามกาลเวลา หากผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องในสินค้าประเภทดังกล่าวตามที่กฎหมายกำหนดเช่นเดียวกับผู้ขายสินค้าใหม่ ดังนั้นจะมีความเหมาะสมหรือไม่ หรือควรกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบที่แตกต่างจากหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อคู่กรณี

บทความนี้จึงต้องการวิเคราะห์ความเหมาะสมในการนำความรับผิดชอบชำรุดบกพร่องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับต่อการซื้อขายสินค้าใช้แล้ว โดยพิจารณาศึกษาแนวทางในการใช้การตีความรับผิดชอบของผู้ขายในความชำรุดบกพร่องตามกฎหมายลักษณะซื้อขายในปัจจุบัน ตลอดจนข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนด รวมถึงอายุความ หากเมื่อใช้บังคับกับลักษณะของสินค้าใช้แล้วจะเกิดความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อคู่กรณีที่เกี่ยวข้องมากน้อยเพียงไร เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการใช้กฎหมายหรือแสวงหาทางออกที่เหมาะสมในการซื้อขายสินค้าใช้แล้วต่อไป

2. ความเป็นมาของความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่อง

เดิมในสมัยโรมันคู่สัญญาซื้อขายมีหน้าที่ต่อกันเพียงผู้ขายส่งมอบสินค้าและผู้ซื้อมีหน้าที่ชำระราคาพร้อมทั้งรับมอบสินค้า จากนั้นคู่สัญญาไม่มีหน้าที่ผูกพันต้องรับผิดชอบต่อกันอีก เพราะฉะนั้นหากต่อมาผู้ซื้อพบเห็นความชำรุดบกพร่องในสินค้าที่รับมอบ ผู้ซื้อก็ห้ามสิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องนั้นไม่ ในลักษณะเช่นนี้เรียกว่า “หลักผู้ซื้อต้องระวัง” (Caveat Emptor หรือ Let the purchaser beware) อันเนื่องมาจากการซื้อขายสินค้าสมัยนั้นเป็นการซื้อขายเฉพาะหน้า ผู้ซื้อมีโอกาสตรวจสอบสินค้าที่จะซื้อจนพอใจ หากพบความชำรุดเสียหายผู้ซื้อก็ไม่จำเป็นต้องเข้าทำสัญญาซื้อขาย แต่หากผู้ซื้อยังฝืนเข้าทำสัญญา ทั้งที่พบเห็นความชำรุดดังกล่าวและยอมรับเอาสินค้าไป ผู้ซื้อก็ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องนั่นเอง ต่อมาเมื่อการซื้อขายไม่จำกัดเฉพาะการซื้อขายที่อยู่กันเฉพาะหน้า ทำให้ผู้ซื้ออาจไม่สามารถตรวจสอบสินค้าที่จะตกลงซื้อขายกันได้ อีกทั้งผู้ขายเป็นผู้ที่ครอบครองสินค้านั้น หากมีความชำรุดบกพร่องใดๆผู้ขายย่อมพบเห็นความชำรุดบกพร่องของสินค้าของตนได้ดีที่สุด กฎหมายจึงเริ่มกำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง หลักเช่นนี้เรียกว่า “หลักผู้ขายต้องระวัง” (Caveat Venditor หรือ Let Seller Beware)¹ และนำไปสู่การพัฒนากฎหมายในความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องมาถึงปัจจุบัน

3. ประเภทความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่อง

3.1 ความรับผิดเพราะผู้ขายได้ให้ประกันไว้โดยสัญญา

เป็นกรณีที่ผู้ขายได้ตกลงสัญญาให้ประกันความชำรุดบกพร่อง โดยความชำรุดบกพร่องนี้อาจเป็นเรื่องอะไรก็ได้ไม่จำเป็นต้องเป็นความชำรุดบกพร่องตามที่กฎหมายกำหนดขอเพียงเป็นความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายได้กำหนดไว้ล่วงหน้าโดยถือเป็นข้อตกลงหรือคำมั่นที่ผู้ขายได้ประกันการใช้สินค้าหรือการทำหน้าที่ของสินค้า หากแม้มีความชำรุดบกพร่องเพียงเล็กน้อยอันมีผลกระทบต่อการใช้สินค้านั้น ผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบ เช่น หากสินค้ามีตำหนิ หรือสินค้าใช้การไม่ได้ในบางหน้าที่แม้ไม่ใช่หน้าที่สำคัญของสินค้านั้นก็ตาม ผู้ขายจะซ่อมแซมหรือเปลี่ยนตัวสินค้าให้ทันที ซึ่งผู้ขายมักกำหนดไว้ในใบรับประกันสินค้า และหากต่อมามีกรณีชำรุดบกพร่องตามที่กำหนด ผู้ขายจะรับผิดชอบตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามการรับประกันความชำรุดบกพร่องนี้เป็นเพียงองค์ประกอบเสริมของสัญญาซื้อขายเท่านั้น หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นสัญญาเอกเทศสัญญาที่มีการกำหนดสิทธิหน้าที่และอายุความเป็นการ

¹ จิราพร ร้อยมะลิ, “ความรับผิดในความชำรุดบกพร่องของสินค้า,” *วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ*, ฉ.1 (2555): 259-260,

<http://www.assumptionjournal.lau.edu/index.php/LawJournal/article/download/915/821/1823>
สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2564.

เฉพาะแยกออกจากสัญญาซื้อขาย จึงต้องมีการตกลงโดยชัดแจ้งเท่านั้น และความรับผิดชอบของผู้ขายก็ค่อนข้างชัดเจนตามเงื่อนไขที่ได้ระบุนั่นเอง²

3.2 ความรับผิดชอบเพราะกฎหมายบังคับให้ผู้ขายต้องรับผิด

เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบหากสินค้าที่ขายนั้นมีความชำรุดบกพร่องถึงขนาดที่กฎหมายกำหนดโดยที่คู่สัญญาไม่ต้องมีการตกลงเงื่อนไขความรับผิดชอบไว้ก่อนหน้าก็ได้ เพราะการซื้อขายไม่ได้หมายถึงเพียงผู้ซื้อได้กรรมสิทธิ์เท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงสามารถใช้อำนาจกรรมสิทธิ์เหนือทรัพย์สินนั้นได้ด้วย ผู้ขายจะแก้ตัวว่าตนไม่รู้ถึงความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ไม่ได้เพราะตนอยู่ในฐานะที่จะรู้เรื่องของทรัพย์สินที่ขายนั้นได้ดีกว่าใคร³ หลักความรับผิดชอบปรากฏอยู่ในมาตรา 472 – 474 และมาตรา 483 – 485 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

4. ความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

4.1 ทรัพย์สินต้องมีความชำรุดบกพร่อง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 472 บัญญัติไว้ว่า

“ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติก็ตี ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาที่ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิด

ความที่กล่าวมาในมาตรานี้อยู่ใช้ได้ ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ว่าความชำรุดบกพร่องมีอยู่”

เป็นความรับผิดที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิด แต่ก็ไม่ได้นิยามความหมายของ “ชำรุดบกพร่อง” เอาไว้อย่างชัดเจน นักวิชาการจึงได้อธิบายความหมายไว้ ดังนี้ “ความชำรุดบกพร่อง” หมายถึง ความเสียหายในเนื้อวัตถุหรือทรัพย์สินที่ทำการซื้อขายกัน⁴ หรือ ความเสื่อมเสียในเนื้อหาของวัตถุหรือทรัพย์สิน เช่น แตก หัก รั่ว ร้าว เน่า เป็นต้น และเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติ หรือประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา⁵ ความหมายนี้ใช้อย่างแพร่หลายในการตีความการชำรุดบกพร่องในปัจจุบัน

อนึ่ง มีนักวิชาการบางท่านได้ให้ความหมายความชำรุดบกพร่องในความหมายอย่างกว้าง โดยไม่จำกัดว่าความชำรุดบกพร่องจะต้องเสื่อมหรือเสียหายในเนื้อของวัตถุเท่านั้น แต่

² ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, พิมพ์ครั้งที่ 9, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2564), 195-198.

³ เรื่องเดียวกัน, 201.

⁴ หยุต แสงอุทัย, แนวคำถามตอบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, (นครหลวง : นำ เชียงการพิมพ์, 2515), 23.

⁵ กุศล บุญเย็น, คำอธิบายสรุปประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย ขายฝาก เช่าทรัพย์สิน เช่าซื้อ ประกันภัย, (กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2530), 36.

ยังให้หมายความรวมถึงทรัพย์สินนั้นขาดคุณสมบัติอันพึงมีตามสัญญา⁶ หรือการที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นมีสภาพแตกต่างไปจากสภาพที่ควรจะเป็นตามความมุ่งหมายของสัญญา ไม่ใช่เพราะทรัพย์สินนั้น “ชำรุด” ในตัวของมัน แต่เป็นเพราะทรัพย์สินไม่ได้ “มาตรฐาน” ตามความมุ่งหมายของสัญญา เช่น ซื้อมะม่วงโดยตกลงจะไปใช้เพื่อเลี้ยงเด็กทารก แต่ปรากฏว่ามะม่วงต้องสงสัยว่ามีสารกัมมันตรังสีเจือปน หรือซื้อที่ดินริมทะเลเพื่อจะได้ชมทิวทัศน์แต่กลับมีผู้ก่อสร้างอาคารบังทิวทัศน์ เหล่านี้ผู้ขายต้องรับผิดชอบเพื่อการชำรุดบกพร่อง⁷

ผู้เขียนเห็นว่าความหมายของชำรุดบกพร่องในแนวทางนี้ค่อนข้างจะกว้างขวางจนเกินไปและอาจไปทับซ้อนกับกฎหมายในบางเรื่องที่ได้กำหนดความรับผิดชอบและผลในทางกฎหมายไว้อย่างชัดเจนแล้ว เช่น ถือเป็นการผิดสัญญาตามกฎหมายลักษณะสัญญานั้นเอง

4.2 ความชำรุดบกพร่องต้องถึงขนาดเป็นเหตุให้ทรัพย์สินที่ซื้อขายเสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันผู้ซื้อได้มุ่งหมายจะใช้ทรัพย์สินนั้นเป็นปกติ หรือประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา

ทรัพย์สินจะชำรุดบกพร่องตามกฎหมายต้อง “ถึงขนาด” หรือเป็นสาระสำคัญเป็นเหตุให้ทรัพย์สินเสื่อมราคา คือ เสื่อมในมูลค่าของทรัพย์สินที่ซื้อขาย หากของนั้นไม่มีความชำรุดบกพร่อง มูลค่าที่แท้จริงก็จะสูงกว่าทรัพย์สินที่มีความชำรุดบกพร่อง หรือเป็นเหตุให้เสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันผู้ซื้อได้มุ่งหมายจะใช้ทรัพย์สินนั้นเป็นปกติ โดยดูว่าหากทรัพย์สินนั้นไม่ชำรุดบกพร่องผู้ซื้อจะสามารถใช้สอยทรัพย์สินนั้นโดยปกติได้อย่างไร หรือเป็นเหตุให้เสื่อมประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา โดยดูว่าผู้ซื้อได้ทำสัญญาซื้อทรัพย์สินไปทำอะไรและได้ตกลงกับผู้ซื้อไว้เช่นไร⁸

4.3 ความชำรุดบกพร่องต้องมีอยู่ก่อนหรือตั้งแต่เวลาทำสัญญาซื้อขาย

ความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 472 ไม่ได้กำหนดองค์ประกอบด้านเวลาที่ความชำรุดบกพร่องถึงขนาดต้องมีอยู่เมื่อใด ในทางตำราทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศมักจะทำให้ความเห็นไว้สอดคล้องกันว่า ความชำรุดบกพร่องดังกล่าวจะต้องมีอยู่ก่อนหรืออย่างน้อยที่สุดตั้งแต่ขณะเมื่อได้ทำสัญญาซื้อขาย แม้แต่ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 17002/2555 ก็ตัดสินไว้เช่นนั้น หากความชำรุดบกพร่องมีขึ้นภายหลังอาจกลายเป็นกรณีการผิดสัญญาหรือผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินไม่ถูกต้องหรือกลายเป็นเรื่องการรับประกันความเสี่ยงในภัยพิบัติแล้วแต่กรณี⁹

⁶ ปัญญา ด้านพัฒนามงคล, “ความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537), 23.

⁷ กิตติศักดิ์ ปรกติ, *ความรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย*, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561), 14 – 16.

⁸ ไผทชิต เอกจริยกร, *คำอธิบายซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้*, พิมพ์ครั้งที่ 11, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2564), 199 – 200.

⁹ ศนันท์กรณีย์ โสทธิพันธ์, *คำอธิบายกฎหมายลักษณะ ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้*, 203.

4.4 ผู้ขายจะอ้างความไม่รู้ถึงความชำรุดบกพร่องเป็นข้อแก้ตัวไม่ได้

วัตถุประสงค์ในการกำหนดความรับผิดนี้ เพื่อคุ้มครองผู้ซื้อเป็นสำคัญ ดังนั้น กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ขายไม่ว่าตนจะรู้หรือไม่ว่ามีความชำรุดบกพร่องดังกล่าว หรือตนมีส่วนร่วมในการก่อให้เกิดความชำรุดบกพร่องนั้นหรือไม่ก็ตาม ผู้ขายต้องรับผิดเสมอ อันเป็นไปตามหลักกฎหมาย “ผู้ขายต้องระวัง”

4.5 ข้อยกเว้นความรับผิดในความชำรุดบกพร่อง

แม้ทรัพย์สินที่ขายจะปรากฏว่ามีความชำรุดบกพร่องถึงขนาด แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้บัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดชำรุดบกพร่องให้แก่ผู้ขาย ดังนี้

4.5.1 ข้อยกเว้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 473

มาตรา 473 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ขายย่อมไม่ต้องรับผิดในกรณีดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

- (1) ถ้าผู้ซื้อได้รู้อยู่แล้วแต่ในเวลาซื้อขายว่ามีความชำรุดบกพร่องหรือควรจะได้รู้เช่นนั้นหากได้ใช้ความระมัดระวังอันจะพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชน
- (2) ถ้าความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นอันเห็นประจักษ์แล้วในเวลาส่งมอบ และผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้โดยมิได้อิดเอื้อน
- (3) ถ้าทรัพย์สินนั้นได้ขายทอดตลาด”

ข้อยกเว้นความรับผิดในมาตรานี้เป็นไปตามหลัก “ผู้ซื้อต้องระวัง” หรือ “caveat emptor” โดยมาตรา 473 (1) เป็นเหตุยกเว้นเนื่องจากผู้ซื้อได้รู้หรือควรจะได้รู้อยู่แล้วในความชำรุดบกพร่องหากใช้ความระมัดระวังเช่นบุคคลทั่วไปในการตรวจสอบทรัพย์สินก่อนหรือล่าสุด ในขณะที่ตกลงทำสัญญาซื้อขาย กรณีมาตรา 473 (2) เป็นข้อยกเว้นเนื่องจากผู้ซื้อได้พบเห็นเป็นประจักษ์ในขณะที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินว่ามีความชำรุดบกพร่องและยังรับไว้โดยไม่อิดเอื้อนหรือโต้แย้ง ก็ถือว่าผู้ซื้อสมครใจที่จะรับเอาความชำรุดบกพร่องนั่นเอง และข้อยกเว้นความรับผิดตามมาตรา 473 (3) เกิดจากการซื้อทรัพย์สินมาจากการขายทอดตลาด โดยปกติการขายทอดตลาดจะใช้วิธีการประมูลเข้าสู่ราคาและจะเปิดโอกาสให้ผู้ซื้อทรัพย์สินได้มีโอกาสดูทรัพย์สินที่นำมาขายทอดตลาดเสียก่อน และมักเป็นการขายตามสภาพที่เป็นอยู่ โดยผู้ขายไม่ได้รับประกันว่าทรัพย์สินนั้นอยู่ในสภาพไม่ชำรุดบกพร่อง¹⁰

4.5.2 ข้อยกเว้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 483

เกิดจากการตกลงระหว่างคู่สัญญาซื้อขายว่าผู้ขายไม่ต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ขายมาตรา 483 บัญญัติว่า “คู่สัญญาซื้อขายจะตกลงกันว่าผู้ขายจะไม่ต้องรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องหรือเพื่อการรอนสิทธิก็ได้” เป็นไปตามหลักเสรีภาพในการแสดงเจตนาของเอกชน

แต่อย่างไรก็ตามการตกลงยกเว้นความรับผิดตามมาตรา 483 ต้องตกอยู่ภายใต้มาตรา 484 บัญญัติว่า “ข้อสัญญาว่าจะไม่ต้องรับผิดนั้น ย่อมไม่คุ้มผู้ขายให้พ้นจากการ

¹⁰ ไผทชิต เอกจริยกร, คำอธิบายซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, 210-211.

ต้องส่งเงินคืนตามราคา เว้นแต่จะได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น” กล่าวคือ ผู้ขายแม้จะไม่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นแต่ผู้ขายยังคงมีหน้าที่ต้องส่งเงินคืนตามราคา และผู้ซื้อต้องส่งคืนทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่องคืนไปเช่นเดียวกัน เว้นแต่ในสัญญาจะได้ตกลงไว้ว่าผู้ขายไม่ต้องคืนเงินแม้จะมีความชำรุดบกพร่องก็ตาม กระนั้นก็ตามผู้ขายมีข้อตกลงยกเว้นความรับผิดไว้ก็ตาม แต่หากความชำรุดบกพร่องเกิดเพราะความผิดของผู้ขายหรือเพราะผู้ขายไม่สุจริตคือรู้ว่าทรัพย์สินนั้นมีความชำรุดบกพร่องแล้วปกปิดไม่ให้ผู้ซื้อ เช่นนี้ผู้ขายยังคงต้องมีความรับผิดในความชำรุดบกพร่องอยู่นั้นเองตามมาตรา 485 บัญญัติว่า “ข้อสัญญาว่าจะไม่ต้องรับผิดชอบ ไม่อาจคุ้มครองผู้ขายในผลของการอันผู้ขายได้กระทำไปเอง หรือผลแห่งข้อความจริงอันผู้ขายได้รู้อยู่แล้วและปกปิดเสีย”

ข้อตกลงยกเว้นความรับผิดนี้อาจต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายอื่นด้วย เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 หากผู้ขายเป็นผู้ประกอบธุรกิจฝ่ายหนึ่งและผู้ซื้อเป็นผู้บริโภคอีกฝ่ายหนึ่ง โดยมาตรา 6¹¹ บัญญัติว่า “สัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพที่มีการชำระหนี้ด้วยการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้บริโภค จะมีข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพเพื่อความชำรุดบกพร่องหรือเพื่อการรอนสิทธิไม่ได้ เว้นแต่ผู้บริโภคได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องหรือเหตุแห่งการรอนสิทธิอยู่แล้วในขณะทำสัญญา ในกรณีนี้ให้ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดนั้นมีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น” และมาตรา 11¹² บัญญัติว่า “ข้อสัญญาใดที่มีให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ข้อสัญญานั้นเป็นโมฆะ”

ดังนั้น หากการตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ขายเกี่ยวกับความรับผิดเพื่อการชำรุดบกพร่องภายใต้กฎหมายพิเศษนี้ย่อมตกเป็นโมฆะ เว้นแต่ผู้ซื้อจะได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องนั้นแล้วในเวลาซื้อขาย¹³

4.6 อายุความชำรุดบกพร่อง

มาตรา 474 บัญญัติว่า “ในข้อรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องนั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่เวลาที่ได้พบเห็นความชำรุดบกพร่อง” กำหนดให้ผู้ซื้อต้องใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายรับผิดในความชำรุดบกพร่องที่ถึงขนาดนั้นภายในระยะเวลา 1 ปี นับแต่เวลาที่พบเห็นความชำรุดบกพร่อง โดยอาศัยเกณฑ์การรับรู้ถึงความชำรุดบกพร่องของผู้ซื้อเป็นเกณฑ์การเริ่มนับระยะเวลา ในบางครั้งสินค้าที่ซื้ออาจไม่พบเห็นความชำรุดบกพร่องขณะส่งมอบ แต่หากภายหลังผู้ซื้อพบเห็นความชำรุดบกพร่องเมื่อใด ผู้ขายยังคงต้องรับผิดภายใน 1 ปี ระยะเวลา

¹¹ พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540, มาตรา 6.

¹² พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540, มาตรา 11.

¹³ ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะ ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, 239-241.

ดังกล่าวที่กฎหมายกำหนดนี้ก็เพื่อเป็นประโยชน์ในการพิสูจน์ถึงความชำรุดบกพร่องว่าเกิดขึ้นก่อนหรือหลังจากได้ทำสัญญาซื้อขายไปแล้วอีกด้วย¹⁴

5. ข้อพิจารณาความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องในสินค้าใช้แล้ว

ศาลฎีกาได้นำหลักเกณฑ์ความรับผิดเพื่อการชำรุดบกพร่องมาบังคับใช้ต่อการซื้อขายสินค้าใช้แล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 17002/2555¹⁵

“ผู้ขายบ้านต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของบ้านที่ขาย เนื่องจากการผูกมัดของหลักเส้นที่ถูกสนิมกัดกินคานบ้านเป็นความชำรุดบกพร่องที่เป็นเหตุเสื่อมราคาและเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติและคู่สัญญาซื้อขายไม่ได้ตกลงกันว่าผู้ขายจะไม่ต้องรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องตามมาตรา 483 ความชำรุดบกพร่องดังกล่าวจึงเป็นความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิด ทั้งที่ผู้ขายรู้อยู่แล้วหรือไม่รู้ว่าความชำรุดบกพร่องมีอยู่ตามมาตรา 472 และแม้ก่อนที่จะโอนกรรมสิทธิ์และส่งมอบ ผู้ซื้อจะได้เข้าไปตรวจดูบ้านหลายครั้งก็ตาม ก็ไม่อาจจะพบเห็นความชำรุดบกพร่องของบ้านดังกล่าวได้อย่างชัดเจน จึงไม่อาจจะถือว่าผู้ซื้อหรือควรได้รู้ถึงความมีอยู่ของความชำรุดบกพร่องได้จึงไม่ถือเป็นข้อยกเว้นความรับผิดให้แก่ผู้ขายตามมาตรา 473 (1) และ (2)”

สำหรับกฎหมายต่างประเทศ หลักกฎหมายของกลุ่มประเทศคอมมอนลอว์มีแนวคิดเรื่องการรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty) การรับประกันในลักษณะนี้เป็นการรับประกันโดยผลของกฎหมาย กฎหมายรับรองและสร้างภาระผูกพันให้แก่ผู้ขายว่าจะต้องส่งมอบสินค้าที่ดีมีคุณภาพ พร้อมทั้งทรัพย์สินนั้นจะต้องไม่มีภาระติดพันใดๆอันจะเป็นการก่อให้เกิดการรบกวนสิทธิในครอบครองทรัพย์สินของผู้ซื้อ ในลักษณะนี้เรียกว่า “การรับประกันโดยอำนาจแห่งกฎหมาย” ได้แก่ การรับประกันเรื่องกรรมสิทธิ์ (Warranty of Title) การรับประกันเรื่องภาระติดพัน (Warranty Against Encumbrances) การรับประกันเรื่องการใช้สอยสินค้าสมประโยชน์หรือความมุ่งหมายโดยเฉพาะ (Warranty of Fitness for a Particular Purpose) การรับประกันเรื่องการใช้สอยสินค้า สมประโยชน์ตามวิสัยของการใช้ทั่วไป (Warranty of Merchantability) สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่กฎหมายกำหนดขึ้น แม้ว่าผู้ขายจะมีได้ให้การรับรองในเรื่องเหล่านี้ก็ตาม ผู้ขายก็ยังคงต้องรับผิด¹⁶

ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตัดสินให้ผู้ขายสินค้าใช้แล้วมีความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องตามที่กฎหมายบัญญัติ (Uniform Commercial Code’s Article 2-314) โดย

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, 210.

¹⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 17002/2555.

¹⁶ วิษณุ เครืองาม, *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์* ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้อ, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ, 2549), 219.

ให้ถือว่าผู้ขายมีหน้าที่ต้องรับประกันโดยปริยาย (Implied Warranty) เช่นเดียวกันหากสินค้า นั้นไม่เหมาะสมหรือไม่ตรงตามที่กฎหมายบัญญัติคุ้มครองผู้ซื้อเช่นกัน¹⁷

อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตเกี่ยวกับความเหมาะสมในการนำความรับผิดชอบเพื่อความชำรุด บกพร่องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาบังคับใช้ต่อผู้ขายสินค้าไปแล้ว โดยสินค้าที่ เคยผ่านการใช้งานมาแล้วย่อมไม่เหมือนสินค้าใหม่ เนื่องด้วยลักษณะทางกายภาพของสินค้าที่ ใช้แล้วย่อมมีความสึกหรอเกิดขึ้นจากการใช้ ไม่ว่าจะจากจำนวนครั้งการใช้ หรือระยะเวลาการใช้ จึงทำให้โอกาสเกิดความชำรุดบกพร่องขึ้นได้ง่ายกว่าสินค้าใหม่ เช่น บ้านที่ผ่านการอยู่อาศัย มาแล้วย่อมมีโอกาสเกิดการแตกร้าว ผุกร่อน หรืออุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่าน การใช้งานแล้วย่อมมีโอกาสที่อุปกรณ์ชิ้นส่วนภายในเครื่องเกิดความชำรุดขึ้นได้โดยง่าย เสื้อผ้า รองเท้า กระเป๋าที่ผ่านการใช้งานแล้วย่อมมีโอกาสขาดเปื่อยหมดสภาพได้ง่ายและเกิดขึ้นเร็ว ที่กล่าวมาย่อมหมายถึงสินค้าใช้แล้วย่อมมีความเสื่อมในเนื้อของวัตถุอยู่แล้วจากการถูกใช้ อีกทั้งความรับผิดชอบเพื่อการชำรุดบกพร่องเป็นความรับผิดชอบโดยกฎหมายบัญญัติให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบ โดยจะรู้หรือไม่รู้ถึงความชำรุดบกพร่องนั้นก็ตาม ซึ่งอาจทำให้ผู้ขายสินค้าเช่นนี้ต้องรับผิดชอบ กฎหมายมากเกินไปและไม่สอดคล้องกับลักษณะของสินค้าที่ขาย โดยแยกการพิจารณาดังต่อไปนี้

5.1 ความหมายของสินค้าใช้แล้ว

เบื้องต้นจำเป็นต้องกำหนดนิยาม “สินค้าใช้แล้ว” (Used Goods) ให้มีความชัดเจนเสียก่อน ผู้เขียนพบว่าบทบัญญัติกฎหมายในปัจจุบันไม่ปรากฏการนิยามความหมายของสินค้าใช้แล้ว เป็นการเฉพาะไว้เลย ซึ่งเรามักจะได้ยินการใช้ถ้อยคำในการขายสินค้าลักษณะดังกล่าวแตกต่างกันไป เช่น สินค้ามือสอง หรือสินค้าใช้แล้ว เป็นต้น อย่างไรก็ตามเมื่อค้นหานิยามความหมาย จากกฎหมายต่างๆที่ได้กล่าวถึงสินค้าใช้แล้วพบว่ามีความหมายที่เกี่ยวข้องใกล้เคียง ดังนี้

5.1.1 พระราชบัญญัติควบคุมการขายทอดตลาดและค่าของเก่าพุทธศักราช 2474

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้ “ของเก่า” หมายความว่า ทรัพย์สินที่เสนอขาย แลกเปลี่ยนหรือจำหน่ายโดยประการอื่นอย่างทรัพย์สินที่ใช้แล้ว ทั้งนี้รวมถึงของโบราณด้วย

5.1.2 ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้รถยนต์ใช้แล้วเป็นสินค้าที่ ต้องห้ามหรือต้องขออนุญาตในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2562

ข้อ 4 ในประกาศนี้

“รถยนต์ใช้แล้ว” หมายความว่า รถยนต์ที่ผ่านการใช้งานแล้ว แต่ไม่รวมถึง

(1) รถยนต์ที่ผ่านการใช้งานเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการทดสอบคุณภาพหรือ เพื่อการจัดส่งไปยังแหล่งจำหน่าย โดยมีหนังสือรับรองจากเจ้าของตราสินค้า

¹⁷ Martin M. Loring, “Sales: Extension of Implied Warranty of Merchantability to Used Goods,”

Missouri Law Review, Vol 46 (1981): 1-2,

<https://scholarship.law.missouri.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=2589&context=mlr>, accessed August 23, 2021.

(2) รถยนต์ที่ได้จดทะเบียนใช้งานครั้งแรกในต่างประเทศก่อนบรรทุกลงในยานพาหนะจากเมืองต้นทางไม่เกินหกสิบวัน โดยได้ชำระภาษีอากรต่อกรมศุลกากร กระทรวงการคลังตามที่กำหนดสำหรับรถยนต์ใหม่

5.1.3 ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้รถจักรยานยนต์ใช้แล้วเป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการนำเข้าในราชอาณาจักร พ.ศ. 2564

ข้อ 4 ในประกาศนี้

“รถจักรยานยนต์ใช้แล้ว” หมายความว่า รถจักรยานยนต์ที่ผ่านการใช้งานแล้ว แต่ไม่รวมถึง

(1) รถจักรยานยนต์ที่ผ่านการใช้งานเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการทดสอบคุณภาพหรือเพื่อการจัดส่งไปยังแหล่งจำหน่าย โดยมีหนังสือรับรองจากเจ้าของตราสินค้า

(2) รถจักรยานยนต์ที่ได้จดทะเบียนใช้งานครั้งแรกในต่างประเทศก่อนบรรทุกลงในยานพาหนะจากเมืองต้นทางไม่เกินหกสิบวัน โดยได้ชำระภาษีอากรต่อกรมศุลกากร กระทรวงการคลัง ตามที่กำหนดสำหรับรถจักรยานยนต์ใหม่

ในส่วนกฎหมายต่างประเทศได้อธิบาย “สินค้าใช้แล้ว” (Used goods) หมายถึง สินค้าที่ถูกใช้เป็นเวลานานพอสมควร หรือสินค้าที่ได้รับความเสียหาย หรือสินค้าที่ผ่านการซ่อมแซมจนส่งผลกระทบต่อมูลค่าของสินค้านั้น และได้นำมาขายต่อตามสภาพ แต่ไม่ใช่สินค้าใหม่ อีกทั้งสินค้านั้นต้องไม่เป็นขยะ หรือขายอย่างเป็นอะไหล่¹⁸

จากนิยามความหมายทั้งของไทยและต่างประเทศ ผู้เขียนเห็นว่า “สินค้าใช้แล้ว” (Used Goods) หมายถึง สินค้าที่ผ่านการใช้งานตามจริงอย่างที่สินค้าชนิดนั้นพึงใช้กัน ไม่ว่าจะมีการใช้มาแล้วกี่ครั้งก็ตาม แต่ไม่รวมถึงสินค้าที่ผ่านการใช้งานเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการทดสอบคุณภาพหรือเพื่อการจัดส่งไปยังแหล่งจำหน่าย โดยมีหนังสือรับรองจากเจ้าของตราสินค้า และต้องไม่เป็นขยะเสียแล้ว หรือขายเพื่อเป็นอะไหล่

ดังนั้น สินค้าที่ซื้อมาแล้วขายต่อไปจึงไม่ถือว่าเป็นสินค้าใช้แล้ว เพราะสินค้าไม่ได้ผ่านการใช้งานตามปกติอย่างที่สินค้านั้นพึงใช้กัน

5.2 ปัญหารากฐานหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องมาบังคับใช้ต่อสินค้าใช้แล้ว

การตีความของนักวิชาการและการบังคับใช้ของศาลตามที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้น แนวทางปัจจุบันยอมรับว่าความชำรุดบกพร่องของทรัพย์สินหรือสินค้านั้นต้องเกิดขึ้นในเนื้อแห่งวัตถุหรือจากตัวทรัพย์สินที่ซื้อขายกันนั่นเอง เช่น แดก หัก รั่ว ร้าว ซิม เป็นสนิม เสื่อมสภาพ เป็นต้น โดยความชำรุดบกพร่องนั้นต้องถึงขนาดเป็นเหตุให้ทรัพย์สินที่ซื้อขายเสื่อมราคา หรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันผู้ซื้อได้มุ่งหมายจะใช้ทรัพย์สินนั้นเป็นปกติ หรือประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญา ทั้งนี้ ไม่คำนึงว่าผู้ขายจะรู้ถึงความชำรุดบกพร่องนั้นหรือไม่ก็ตาม

¹⁸ Edward M. Kimmel, “Used Goods and Merchantability,” Journal Tulsa Law Review, Vol 13 (2013) : 1, <https://digitalcommons.law.utulsa.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1421&context=tlr> , accessed August 23, 2021.

สินค้าใช้แล้วเมื่อนำมาขายย่อมมีโอกาสที่จะเกิดความชำรุดบกพร่องได้ง่ายกว่าสินค้าใหม่ ประเด็นจึงต้องพิจารณาด้วยว่าขอบเขตหรือระดับของ “ความชำรุดบกพร่องถึงขนาด” ที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบนั้น ควรตีความชำรุดบกพร่องถึงขนาดอย่างสินค้าทั่วไป หรืออย่างสินค้าใช้แล้ว

กฎหมายไม่ได้กำหนด “ความชำรุดบกพร่องถึงขนาด” จะต้องตีความเทียบกับสินค้าลักษณะใด แต่เป็นการที่กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ขายต้องรับผิดชอบหาก “ความชำรุดบกพร่องถึงขนาด” หรือเรียกว่าผิดสาระสำคัญของทรัพย์สินหรือสินค้าประเภทนั้น โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าเป็นสินค้าที่ผ่านการใช้งานมาก่อนแล้วหรือไม่ เช่น ช้อบบ้านที่ผ่านการใช้งานมาแล้ว ปรากฏว่าโครงหลังคาเกิดสนิมผุกร่อนอยู่ก่อนแล้ว ผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบ หรือซื้อทีวีที่ผ่านการใช้งานมาแล้ว หากระบบวงจรอิเล็กทรอนิกส์มีความขัดข้องอยู่ก่อนแล้ว ผู้ขายก็ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องไม่ต่างจากการซื้อสินค้าใหม่

อีกทั้งความชำรุดบกพร่องต้องมีอยู่ก่อนหรือขณะทำสัญญา ในที่นี้คือก่อนหรือขณะทำสัญญาในการขายสินค้าใช้แล้ว ทำให้เกิดปัญหาอีกว่าหากสินค้าใช้แล้วขึ้นนั้นมีการขายต่อไปอีกหลายครั้ง การพิจารณาการมีอยู่ของความชำรุดบกพร่องก็จะแปรเปลี่ยนไปในแต่ละครั้งที่ได้ทำสัญญา ซึ่งการขายสินค้าใช้แล้วครั้งถัดไป โอกาสที่สินค้าจะมีความชำรุดบกพร่องอยู่ในขณะที่ขายสินค้าก็จะมีเพิ่มมากยิ่งขึ้นไปด้วย ทำให้ผู้ขายสินค้าใช้แล้วต้องแบกรับความรับผิดชอบมากกว่าปกติเมื่อเทียบกับการขายสินค้าใหม่ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่าผู้ขายสินค้าใช้แล้วมีโอกาสที่จะต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องมากกว่าผู้ขายสินค้าใหม่ หากความชำรุดบกพร่องนั้นครบองค์ประกอบตามที่กฎหมายกำหนด

5.3 การนำข้อยกเว้นความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องมาบังคับใช้ต่อสินค้าใช้แล้ว

5.3.1 ข้อยกเว้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 473

กำหนดข้อยกเว้นความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องไว้ 3 กรณี เมื่อนำมาพิจารณาข้อยกเว้นดังกล่าวกับการขายสินค้าใช้แล้วที่มีความชำรุดบกพร่อง สามารถพิจารณาได้ดังนี้

1) ถ้าผู้ซื้อได้รู้อยู่แล้วแต่ในเวลาซื้อขายว่ามีความชำรุดบกพร่องหรือควรจะได้รู้เช่นนั้นหากได้ใช้ความระมัดระวังอันจะพึงคาดหมายได้แต่วิญญูชน

การขายสินค้าใช้แล้วโดยปกติผู้ซื้อย่อมรู้ว่าสินค้าผ่านการใช้งานมาแล้ว แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ซื้อจะรู้ถึงความชำรุดบกพร่องต่าง ๆ ของสินค้านั้น หากผู้ขายไม่ได้แจ้งไว้ก่อนที่จะเข้าทำสัญญา หรือจากการโฆษณาเสนอขายไว้แต่ต้น เช่น ผู้ขายแจ้งเพียงว่าเป็นสินค้าใช้แล้วหรือสินค้ามือสอง โดยไม่บอกว่าจะมีความชำรุดบกพร่องในตัวสินค้าอย่างไรบ้าง ย่อมหมายความว่าสินค้ายังใช้ได้อย่างปกติทั่วไปปราศจากความชำรุดบกพร่องอยู่นั่นเอง เมื่อผู้ซื้อได้ซื้อสินค้าแล้วพบความชำรุดบกพร่อง ผู้ขายย่อมต้องรับผิดชอบตามที่กฎหมายบัญญัติ

แต่หากผู้ขายได้แจ้งถึงความชำรุดบกพร่อง หรือผู้ซื้อรู้ถึงความชำรุดบกพร่องนั้นอยู่แล้วก่อนหรือขณะที่จะทำสัญญา เช่น สินค้ามีตำหนิ แตก ร้าว รั่ว ขาด เป็นสนิม หรือ

อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในตัวสินค้าบางอย่างมีความเสียหายใช้การไม่ได้ เมื่อผู้ซื้อถึงความชำรุดบกพร่องนั้นยังเข้าทำสัญญา ย่อมถือว่าผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องตามที่ได้แจ้งนั้นเพราะผู้ซื้อยอมเข้าเสี่ยงภัยเอง

ทั้งนี้ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบเฉพาะความชำรุดบกพร่องตามที่คุณซื้อได้รู้เท่านั้น แต่ไม่รวมถึงความชำรุดบกพร่องในส่วนอื่นที่ไม่ได้แจ้งหรือผู้ซื้อไม่รู้ เช่น ผู้ซื้อรู้ว่าตัวสินค้านั้นมีรอยแตกร้าวและสีลอกจากการใช้งาน แต่หากปรากฏว่าสินค้านั้นยังมีอุปกรณ์ภายในบางอย่างที่เสื่อมเสียหาย ดังนั้นผู้ขายยังคงต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่อง เนื่องจากผู้ซื้อไม่รู้ถึงความชำรุดบกพร่องในส่วนดังกล่าว¹⁹

ข้อสังเกตสำหรับการซื้อสินค้าใช้แล้วจะถือเป็นกรณี “ผู้ซื้อควรจะได้รู้ หากได้ใช้ความระมัดระวังอันจะพึงคาดหมายได้อย่างวิญญูชน” หรือไม่ จากคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 17002/2555 ได้ตัดสินกรณีการซื้อบ้านมือสองหรือที่ผ่านการอยู่อาศัยแล้ว แม้ผู้ซื้อจะได้เข้าไปตรวจดูบ้านหลายครั้งก็ตาม ก็ไม่อาจจะพบเห็นความชำรุดบกพร่องของบ้านดังกล่าวได้อย่างชัดเจน จึงไม่อาจจะถือว่าผู้ซื้อหรือควรได้รู้ถึงความมีอยู่ของความชำรุดบกพร่องได้จึงไม่ถือเป็นข้อยกเว้นความรับผิดให้แก่ผู้ขายตามมาตรา 473 (1) และ (2) จะเห็นได้ว่าศาลพิจารณาถึงความรู้หรือควรจะได้รู้ของผู้ซื้อเท่านั้น โดยไม่คำนึงว่าวัตถุประสงค์ของสัญญาซื้อขายจะเป็นบ้านเก่าที่ผ่านการใช้งานมาแล้ว

ผู้เขียนเห็นว่าการพิจารณาว่า “ผู้ซื้อควรได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่องหากได้ใช้ความระมัดระวังอย่างวิญญูชนนั้น” ต้องคำนึงถึงพฤติการณ์แต่ละกรณีไป โดยต้องคำนึงทั้งความรู้หรือควรจะได้รู้หากใช้ความระมัดระวังอย่างวิญญูชน และสภาพของสินค้าที่ทำการขายว่าเป็นสินค้าใหม่หรือสินค้าใช้แล้ว ตลอดจนราคาขายของสินค้าใช้แล้วหากเป็นราคาที่ถูกเกินสมควรก็อาจสันนิษฐานได้ว่าผู้ซื้อควรได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่อง เพื่อคุ้มครองผู้ขายสินค้าใช้แล้ว เพราะความเสื่อมเสียหาย หรือชำรุดบกพร่องย่อมมีอยู่มากกว่าสินค้าใหม่ อีกทั้งผู้ซื้อได้ทราบอยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าใช้แล้วก็ควรมีความระมัดระวังในการตรวจสอบอย่างวิญญูชนทั่วไปที่พึงกระทำต่อสินค้าที่ผ่านการใช้งานมาแล้วนั่นเอง เช่น การซื้อรถยนต์ใช้แล้ว วิญญูชนทั่วไปก็ควรต้องมีการทดสอบขับและตรวจสอบรถยนต์มากกว่าการซื้อรถยนต์ใหม่ การซื้อโทรศัพท์มือถือที่ใช้แล้วผู้ซื้อควรได้ตรวจสอบคุณสมบัติต่างๆของโทรศัพท์มากกว่าการซื้อโทรศัพท์ใหม่ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการตัดสินว่ากรณีใดที่จะถือว่าผู้ซื้อสินค้าใช้แล้วควรได้รู้หรือไม่นั้นยังขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการบังคับใช้ข้อยกเว้นในส่วนนี้

2) ถ้าความชำรุดบกพร่องนั้นเป็นอันเห็นประจักษ์แล้วในเวลาส่งมอบ และผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้โดยมิได้อัดเอื้อน

ข้อยกเว้นในส่วนนี้เป็นไปในทำนองเดียวกันกับข้อยกเว้นประการแรก กล่าวคือลักษณะของการขายสินค้าใช้แล้วตัวสินค้านักมีตำหนิ หรือความไม่สมบูรณ์ของสินค้าอยู่แล้ว

¹⁹ ศนันท์กรณ โสทธิพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะ ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, 212.

เมื่อผู้ซื้อได้พบเห็นความชำรุดบกพร่องในขณะที่ส่งมอบผู้ซื้อ ก็ควรที่จะปฏิเสธหรือรับมอบไว้และ
 อิดเอื้อนเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น แต่หากความชำรุดบกพร่องที่ผู้ซื้อได้พบเจอ
 หลังจากส่งมอบและนอกเหนือไปจากสภาพที่ผู้ซื้อได้รับทราบไปก่อนหน้านั้นแล้ว ผู้ขายสินค้า
 ใช้แล้วก็ยังคงต้องมีความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องที่ไม่ปรากฏในขณะที่ส่งมอบนั้นด้วยเช่นกัน
 อีกทั้งโอกาสที่สินค้าใช้แล้วจะมีความชำรุดบกพร่องแฝงอยู่ในตัวสินค้าที่อาจยังไม่ปรากฏ
 ในขณะส่งมอบ ผู้ขายจึงมีโอกาสต้องรับผิดชอบการขายสินค้าใช้แล้วมากยิ่งขึ้น

3) ถ้าทรัพย์สินนั้นได้ขายทอดตลาด

ปัจจุบันการขายสินค้าใช้แล้วมีทั้งที่เสนอขายต่อบุคคลเฉพาะเจาะจงซึ่งเป็นรูป
 แบบเดิม และการเสนอขายต่อบุคคลโดยทั่วไปผ่านรูปแบบการขายสินค้าออนไลน์ในกลุ่ม หรือ
 ผ่านเว็บไซต์ โดยวิธีการให้ผู้สนใจซื้อเข้าประมูลสุ้ราคาตามเงื่อนไขและวิธีการที่ผู้ขายจะกำหนด
 โดยมากจะมักเป็นการขายสังหาริมทรัพย์ อันมีลักษณะเป็นการขายทอดตลาดตามประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้สุ้ราคาตรวจดูทรัพย์สินก่อน หากพอใจก็เข้าสู่
 ราคา ดังนั้น หากบุคคลใดเข้าสู่ราคา ย่อมสันนิษฐานว่าได้ตรวจดูทรัพย์สินนั้นจนเป็นที่พอใจ
 และพอใจที่จะซื้อทรัพย์สินนั้นตามสภาพที่เป็นอยู่²⁰ หากต่อมาทรัพย์สินมีความชำรุดบกพร่อง
 จะเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบไม่ได้ ดังนั้น การขายสินค้าใช้แล้วโดยวิธีการขายทอดตลาดจึงน่าจะเป็น
 ข้อยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ขายที่มีโอกาสเกิดขึ้นได้มากที่สุดหากเทียบกับข้อยกเว้นใน 2 กรณี
 ก่อนหน้านี้ โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าสินค้าใช้แล้วนั้นจะมีความชำรุดบกพร่องจากการผ่านการ
 ใช้งานมาอย่างไร

5.3.2 ข้อยกเว้นความรับผิดชอบชำรุดบกพร่องจากสัญญาตามมาตรา 483 ต่อสินค้า ใช้แล้ว

ผู้ขายสินค้าใช้แล้วจะได้รับการยกเว้นในกรณีที่มีการตกลงยกเว้นความรับผิด
 ชำรุดบกพร่องกับผู้ซื้อตามหลักเสรีภาพในการแสดงเจตนา (Freedom of Contract) กรณีมี
 ข้อพิจารณาว่าการตกลงในลักษณะใดจะถือเป็นการตกลงยกเว้นความรับผิดนี้ หากในสัญญาซื้อ
 ขายมีข้อตกลงโดยชัดเจนไม่ว่าโดยลายลักษณ์อักษร หรือโดยวาจา ว่าผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบใน
 ความชำรุดบกพร่องในสินค้าที่ขาย ก็ถือได้ว่ามีความชัดเจนเพียงพอที่ผู้ขายจะได้รับการยกเว้น
 ความรับผิด หรือหากผู้ขายตกลงกับผู้ซื้อเพียงว่าเป็นการซื้อขายสินค้าที่ผ่านการใช้งานมาแล้ว
 หรือสินค้ามือสอง หรือสินค้าตามสภาพ จะถือเป็นการตกลงโดยปริยายว่าผู้ขายไม่ต้องรับผิด
 เพื่อความชำรุดบกพร่อง เพราะผู้ขายย่อมตระหนักดีว่าทรัพย์สินนั้นอาจมีความชำรุดบกพร่อง
 ซึ่งอาจปรากฏขึ้นไม่ช้าก็เร็ว²¹ เช่นนี้จะทำให้ผู้ขายได้รับการยกเว้นความรับผิดในข้อนี้ด้วย
 หรือไม่

²⁰ ศนันท์กรณ์ โสถพิพันธุ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะ ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, 208.

²¹ ปัญญา ด่านพัฒนามงคล, ความรับผิดเพื่อชำรุดบกพร่องในสัญญาซื้อขาย, 79.

การตกลงยกเว้นความรับผิดตามมาตรานี้ต้องพิจารณาหลักการตีความสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 368 บัญญัติว่า “สัญญานั้นท่านให้ตีความไปตามความประสงค์ในทางสุจริต โดยพิเคราะห์ถึงพฤติประเพณีด้วย” โดยหลักการตีความสัญญานั้นต้องคำนึงถึงความประสงค์หรือเจตนาอันมีร่วมกันของคู่สัญญาซึ่งเป็นเจตนาที่คาดหมายได้ในทางสุจริต และต้องคำนึงประเพณีปฏิบัติในระหว่างคู่สัญญาเองหรือประเพณีในทางการค้าด้วย²²

ผู้เขียนเห็นว่าการตกลงยกเว้นความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องต้องเป็นการตกลงที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายเข้าใจถึงผลของการตกลงอย่างชัดเจน กล่าวคือจะทำให้ผู้ขายไม่ต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องในสินค้าใช้แล้วหากมีขึ้นทุกกรณี หรือบางกรณีตามที่ได้กำหนดไว้เท่านั้น ดังนั้นหากเพียงตกลงว่าเป็นสินค้าใช้แล้ว หรือสินค้ามือสอง หรือขายตามสภาพ ก็ไม่อาจจะตีความสัญญาได้ว่าคู่สัญญามีเจตนาร่วมกันตกลงยกเว้นความรับผิดเพื่อการชำรุดบกพร่องแต่อย่างใด

ข้อน่าสังเกตอีกประการ กล่าวคือ การตกลงซื้อขายสินค้าใช้แล้วจะถือว่ามี “ประเพณีในทางการค้า” เป็นการยกเว้นความรับผิดในความชำรุดบกพร่องด้วยหรือไม่ เมื่อข้อสัญญามีความไม่ชัดเจนเกิดปัญหาว่าสิทธิหน้าที่ระหว่างคู่สัญญาจะมีอยู่อย่างไร จะต้องพิจารณาว่าคู่สัญญาซึ่งเป็นวิญญูชนที่กระทำการโดยสุจริตจะตกลงกัน หรือเข้าใจข้อสัญญาเช่นนั้นอย่างไร และคู่กรณีในสัญญาจะประพฤติปฏิบัติต่อกันอย่างไร หากปรากฏว่ามีปกติประเพณีที่เกี่ยวข้องกับสัญญานั้นๆ ศาลก็จะนำมาพิจารณาประกอบว่าในการทำสัญญานั้นตามปกติประเพณีแล้วจะตกลงกัน หรือเข้าใจสัญญาเช่นนั้นอย่างไร รวมถึงคู่กรณีในสัญญาจะประพฤติปฏิบัติต่อกันอย่างไร โดยสันนิษฐานว่าคู่สัญญาซึ่งเป็นวิญญูชนที่กระทำการโดยสุจริตก็ย่อมจะตกลง มีความเข้าใจ หรือประพฤติปฏิบัติต่อกันเช่นอย่างที่มีปกติประเพณีอยู่นั้นเอง²³

ผู้เขียนเห็นว่าการขายสินค้าใช้แล้ว ไม่น่าจะมี “ประเพณีทางการค้า” ให้ถือเป็นการตกลงยกเว้นความรับผิดเพื่อการชำรุดบกพร่องของผู้ขาย เนื่องด้วยการจะถือเอาเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรมาเป็นประเพณีได้ต้องปรากฏข้อเท็จจริง 2 ประการ ประการแรก คือ ในเรื่องดังกล่าวต้องมีการประพฤติปฏิบัติเป็นเวลานาน และประการที่สอง ประชาชนโดยทั่วไปไปเห็นว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมและควรปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวตาม²⁴ ประกอบกับยังไม่มีคำพิพากษาของศาลที่ได้วินิจฉัยเป็นการเฉพาะ จึงยังไม่อาจถือได้ว่าการซื้อขายสินค้าใช้แล้วจะมีประเพณีในทางการค้าเป็นการยกเว้นความรับผิดให้แก่ผู้ขายแต่อย่างใด

²² ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์, *คำอธิบายนิติกรรม สัญญา*, พิมพ์ครั้งที่ 24, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2564), 185.

²³ ภาววีร์ กษิตินนท์, “การใช้หลักสุจริตในการตีความสัญญา,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), 91-92.

²⁴ สมยศ เชื้อไทย, *ความรู้กฎหมายทั่วไป คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายและระบบกฎหมายความรู้พื้นฐานทางนิติศาสตร์*, พิมพ์ครั้งที่ 28, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2564), 100.

อย่างไรก็ตามหากผู้ขายสินค้าใช้แล้วเป็นผู้ประกอบการและผู้ซื้อเป็นผู้บริโภค การตกลงยกเว้นความรับผิดชอบนี้ย่อมตกอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 มาตรา 6 และมาตรา 11 ซึ่งจะส่งผลให้ข้อตกลงดังกล่าวนี้ตกเป็นโมฆะ ดังที่ได้อธิบายไว้ในตอนต้น หากเป็นกรณีเช่นนี้ย่อมแสดงว่าผู้ขายสินค้าใช้แล้วที่เข้าลักษณะนิยามของผู้ประกอบการ เช่น ร้านขายสินค้าใช้แล้ว หรือผู้ประกาศขายสินค้าใช้แล้วออนไลน์เป็นอาชีพ ไม่สามารถอาศัยข้อตกลงยกเว้นความรับผิดชอบแม้จะได้ตกลงไว้โดยชัดแจ้งให้ตนต้องพ้นความรับผิดชอบได้เลย

5.4 การนำอายุความชำระดอกเบี้ยมาใช้กับการขายสินค้าใช้แล้ว

กฎหมายกำหนดระยะเวลาการใช้สิทธิเรียกร้องผู้ขายกรณีชำระดอกเบี้ยตามมาตรา 474 มีอายุความฟ้องร้อง 1 ปี นับแต่เวลาที่ได้พบเห็นความชำระดอกเบี้ย โดยพิจารณาจากความรู้ถึงความชำระดอกเบี้ยของผู้ซื้อเป็นเกณฑ์การนับระยะเวลาเพียงฝ่ายเดียว อันถือเป็นประโยชน์คุ้มครองผู้ซื้อเป็นสำคัญ สำหรับการซื้อสินค้าใช้แล้วโอกาสที่สินค้าจะมีความชำระดอกเบี้ยหรือเสื่อมเสียหายในตัวเองมีโอกาสเกิดขึ้นได้หลายลักษณะ เช่น จากการใช้งานโดยเจ้าของเดิม หรือจากอายุของสินค้าชนิดนั้น หรือจากการเสื่อมสภาพตามกาลเวลา เหล่านี้ล้วนเป็นเหตุที่ทำให้สินค้ามีความชำระดอกเบี้ยอยู่เรื่อยมา และเมื่อสินค้าใช้แล้วขึ้นนั้นได้ขายต่อไป ก็มักทำให้ความชำระดอกเบี้ยที่มีอยู่ในตัวสินค้านั้นปรากฏขึ้นมาหลังจากทำสัญญา และเมื่อผู้ซื้อพบเห็นความชำระดอกเบี้ยดังกล่าวก็สามารถเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดได้นั้นเอง และหากสินค้านั้นมีการขายต่อไปอีกหลายทอด ผู้ขายสินค้าใช้แล้วทุกรายก็ยังมีโอกาสต้องรับผิดชอบในความชำระดอกเบี้ยเพิ่มมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

อีกทั้งคู่กรณีไม่สามารถตกลงยกเว้นหรือเปลี่ยนแปลงระยะเวลาความรับผิดชอบที่กฎหมายกำหนดนี้ได้ เนื่องจากระยะเวลาอายุความเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หากฝ่าฝืนย่อมตกเป็นโมฆะ²⁵

ดังนั้น การใช้อายุความเพื่อการฟ้องร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบในกรณีนี้ย่อมส่งผลเสียแก่ผู้ขายสินค้าใช้แล้วจนเกินควร

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

การนำความรับผิดของผู้ขายเพื่อการชำระดอกเบี้ยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่บัญญัติอยู่ในปัจจุบันมาบังคับใช้ต่อผู้ขายสินค้าใช้แล้ว ก่อให้เกิดภาระแก่ผู้ขายจนเกินควร อันเนื่องจากลักษณะของสินค้าใช้แล้วจะมีความเสื่อมหรือความชำระดอกเบี้ยเกิดขึ้นจากการใช้งานจากเจ้าของเดิมหรือผู้ใช้สินค้าคนก่อน หรือความเสื่อมตามสภาพตามอายุของสินค้าอยู่แล้วเป็นปกติ

²⁵ ศนันทกรณ์ โสทธิพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะ ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, 275.

และเมื่อสินค้าใช้แล้วถูกนำมาขายต่อ จึงทำให้ผู้ขายมีโอกาสต้องรับผิดชอบเพื่อการชำระค่างบพ่วงตามที่กฎหมายบัญญัติได้มากกว่าสินค้าใหม่

เมื่อความรับผิดชอบเพื่อการชำระค่างบพ่วงถูกนำมาใช้กับผู้ขายสินค้าทุกกรณีไม่ว่าจะเป็นสินค้าใหม่ หรือสินค้าใช้แล้วก็ตาม ตามหลักกฎหมาย “ผู้ขายต้องระวัง” อันเป็นความรับผิดชอบที่กฎหมายบังคับให้ต้องรับผิดชอบ และเมื่อสินค้าใช้แล้วเกิดความชำระค่างบพ่วงถึงขนาดตามที่กฎหมายกำหนดตามมาตรา 472 ผู้ขายก็จะต้องรับผิดชอบ เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นความรับผิดชอบตามที่กฎหมายบัญญัติ

แต่ถึงอย่างไรก็ตามในส่วนข้อยกเว้นความรับผิดชอบตามมาตรา 473 (1) และ (2) ก็เป็นข้อยกเว้นที่เหมาะสมสำหรับการขายสินค้าใหม่เท่านั้น ไม่มีการบัญญัติข้อยกเว้นความรับผิดชอบให้แก่การขายสินค้าใช้แล้ว หรือตีความโดยคำนึงถึงลักษณะของสินค้าใช้แล้วเป็นเกณฑ์มาตรฐานถึงความรู้หรือควรรู้ถึงความชำระค่างบพ่วง แต่กลับใช้เกณฑ์ดังกล่าวนี้เหมือนเช่นสินค้าใหม่ปกติทั่วไป อีกทั้งกฎหมายยกเว้นความรับผิดชอบเฉพาะเมื่อผู้ซื้อเห็นประจักษ์ในขณะที่ส่งมอบว่าสินค้ามีความชำระค่างบพ่วงและยังยอมรับไว้โดยไม่อิดเอื้อน แต่สำหรับสินค้าใช้แล้วความเสี่ยงเสียหายในสินค้าที่ถูกใช้งานมาแล้วและไม่เห็นประจักษ์ในขณะที่ส่งมอบก็พร้อมที่จะปรากฏให้เห็นขึ้นได้ง่ายภายหลังส่งมอบไม่นาน ประโยชน์ที่ผู้ขายจะได้รับจากมาตรา 473 นี้มีเพียงการขายทอดตลาดสินค้าใช้แล้วเท่านั้นเอง เพราะกฎหมายไม่จำกัดว่าสินค้าที่จะได้รับการยกเว้นจากการขายทอดตลาดจะต้องเป็นสินค้าลักษณะเช่นใด แม้จะผ่านการใช้แล้วมากก็ตาม

การยกเว้นความรับผิดชอบโดยการตกลงของคู่สัญญาตามมาตรา 483 ต้องเป็นการตกลงโดยชัดแจ้งที่คู่สัญญาเข้าใจผลของการตกลงยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ขาย การขายสินค้าใช้แล้วยังไม่เพียงพอจะถือว่าคู่สัญญาเข้าใจผลของการตกลงยกเว้นความรับผิดชอบของผู้ขาย และไม่อาจถือได้ว่าการซื้อสินค้าใช้แล้วมีประเพณีว่าเป็นการตกลงยกเว้นความรับผิดชอบให้แก่ผู้ขายแต่อย่างใด

แม้การตกลงยกเว้นความรับผิดชอบโดยชัดแจ้งจะสามารถช่วยให้ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในความชำระค่างบพ่วงได้ก็ตาม แต่การตกลงเช่นนี้ย่อมกระทบต่อความมั่นใจในการเข้าทำสัญญาของผู้ซื้อเพราะจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองที่กฎหมายกำหนด ซึ่งผู้ขายอาจจำเป็นต้องลดราคาสินค้าลงหากต้องการตกลงยกเว้นความรับผิดชอบของตนโดยข้อสัญญานี้ แต่ถึงอย่างไรก็ตามหากผู้ขายเป็นผู้ประกอบการภายใต้ नियามของพระราชบัญญัติข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 ก็ไม่สามารถจะตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบในความรับผิดชอบนี้ได้เลย

ในด้านระยะเวลาอายุความ ผู้ขายสินค้าใช้แล้วมีโอกาสที่จะถูกฟ้องร้องให้รับผิดชอบในความชำระค่างบพ่วงได้มากกว่าผู้ขายสินค้าใหม่ จากปัจจัยตัวสินค้าเองเพราะสินค้าจะมีความเสื่อมหรือชำระค่างบพ่วงจากการใช้งานมาแล้วก่อนที่จะทำสัญญา และปัจจัยจากอายุความมาตรา 474 กำหนดอายุความในการฟ้องร้องให้เริ่มนับ 1 ปี นับแต่ผู้ซื้อพบเห็นความชำระค่างบพ่วง โดยความชำระค่างบพ่วงนั้นอาจปรากฏภายหลังทำสัญญาไม่ว่าในระยะเวลาใดและอาจเป็นความชำระค่างบพ่วงที่ถึงเวลาที่จะต้องเกิดตามสภาพและอายุของสินค้า เมื่อผู้ซื้อพบเห็นก็สามารถใช้สิทธิฟ้องร้องให้ผู้ขายรับผิดชอบ ก่อให้เกิดภาระผูกพันแก่ผู้ขายสินค้าใช้แล้วมากเกินควร

6.2 ข้อเสนอแนะ

ประเด็นแรก กำหนดให้การขายสินค้าใช้แล้วเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดชำรุดบกพร่อง โดยบัญญัติให้เป็นข้อยกเว้นอีกประการตามมาตรา 473 แต่เหตุยกเว้นนี้ต้องเป็นกรณีเกิดจากการใช้สินค้าอย่างปกติทั่วไปอย่างที่สินค้าชนิดนั้นพึงใช้กันและวิญญูชนสามารถคาดหมายได้ เช่น ซื้อรถยนต์ใช้แล้ว การที่ยางสึกหรือเกิดขึ้นจากการใช้สินค้านั้นอย่างปกติมาก่อนและวิญญูชนพึงคาดหมายได้ ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของยาง แต่ถ้าความชำรุดบกพร่องไม่ได้เกิดจากการใช้สินค้าอย่างปกติ เช่น ระบบเบรก ระบบเกียร์ หรือระบบไฟฟ้า ไม่ได้มีความชำรุดอยู่ก่อนที่จะขาย ผู้ขายยังคงต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งต่อผู้ซื้อและผู้ขาย เพราะสินค้าใช้แล้วโดยสภาพทั่วไปก็ย่อมมีความสึกหรอหรือชำรุดบกพร่องมาอยู่ก่อนแล้วไม่มากนักน้อย ผู้ซื้อก็ไม่ควรได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติอย่างสินค้าใหม่ ในส่วนผู้ขายก็ยังคงต้องรับผิดในความชำรุดบกพร่องจากสินค้าใช้แล้วที่ขายไป โดยพิจารณาจากความชำรุดบกพร่องที่เกิดขึ้นว่าเป็นธรรมดาทั่วไปที่เกิดจากการใช้สินค้านั้นมาก่อนอย่างปกติหรือไม่นั่นเอง

ประเด็นที่สอง กำหนดอายุความรับผิดเป็น 1 ปีนับแต่ส่งมอบ หากยอมรับความชำรุดบกพร่องต้องเกิดจากการใช้สินค้าไม่ปกติทั่วไปและมีอยู่ก่อนทำสัญญาตามข้อเสนอแนะก่อนหน้านี้ ก็ควรกำหนดอายุความรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องเสียใหม่ เพราะระยะเวลาอายุความตามที่กฎหมายบัญญัติอาจไม่เหมาะสมและเป็นธรรมต่อผู้ขายสินค้าใช้แล้ว เนื่องจากสินค้าผ่านการใช้งานมาแล้วมีโอกาสดังเกิดความชำรุดบกพร่องได้มากกว่าและสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาตามสภาพจากการใช้สินค้าสินค้านั้น และหากผู้ขายสินค้าใช้แล้วต้องแบกรับความรับผิดในการขายแต่ละครั้ง โดยต้องผูกพันถึง 1 ปีนับแต่ที่ผู้ซื้อได้พบเห็นความชำรุดบกพร่อง อาจทำให้ผู้ขายสินค้าใช้แล้วมีโอกาสต้องรับผิดในการขายเสมอ ผู้เขียนจึงเสนอให้จำกัดระยะเวลาอายุความรับผิดของผู้ขายสินค้าใช้แล้วลดลง เช่น 3 - 6 เดือนนับแต่ส่งมอบ โดยให้นับระยะเวลาตั้งแต่ส่งมอบเป็นฐานแห่งอายุความ

บรรณานุกรม

- กุศล บุญเย็น. คำอธิบายสรุปประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย ขายฝาก เช่า ทรัพย์ เช่าซื้อ ประกันภัย. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2530.
- กิตติศักดิ์ ปรกติ. ความรับผิดเพื่อชำระคบกพร่องในสัญญาซื้อขาย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2561.
- จิราพร ร้อยมะลิ. “ความรับผิดในความชำระคบกพร่องของสินค้า.” *วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ*, ฉ.1 (2555): 259-260,
<http://www.assumptionjournal.au.edu/index.php/LawJournal/article/download/915/821/1823>. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2564.
- ปัญญา ด่านพัฒนามงคล. “ความรับผิดเพื่อชำระคบกพร่องในสัญญาซื้อขาย.” *วิทยานพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 2537.
- ไผทชิต เอกจริยกร. คำอธิบายซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: วิทยุชน, 2564.
- ภารวีร์ กษิตินนท์. “การใช้หลักสุจริตในการตีความสัญญา.” *วิทยานพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิตคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 2550.
- วิษณุ เครืองาม. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ, 2549.
- ศนันท์ภรณ์ โสทธิพันธุ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะ ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: วิทยุชน, 2564.
- ศนันท์ภรณ์ โสทธิพันธุ์. คำอธิบายนิติกรรม สัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 24. กรุงเทพฯ: วิทยุชน, 2564.
- สมยศ เชื้อไทย. ความรู้กฎหมายทั่วไป คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมายและระบบกฎหมายความรู้พื้นฐานทางนิติศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 28. กรุงเทพฯ: วิทยุชน, 2564.
- หยุด แสงอุทัย. แนวคำถามตอบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. นครหลวง : นำเชียการพิมพ์, 2515.
- Edward M. Kimmel. “Used Goods and Merchantability.” *Journal Tulsa Law Review*, Vol 13 (2013) : 1.
<https://digitalcommons.law.utulsa.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1421&context=tlr>. accessed August 23, 2021.
- Martin M. Loring. “Sales: Extension of Implied Warranty of Merchantability to Used Goods,” *Missouri Law Review*, Vol 46 (1981) : 1-2
<https://scholarship.law.missouri.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=2589&context=mlr>. accessed August 23, 2021.

